

การศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา*

COMPONENTS OF STUDENTS LIFE AND CAREER SKILLS OF SCHOOL UNDER PRIMARY EDUCATIONAL

ธัญยาภักดิ์ คมธัญนิธิชัยวงศ์*, เอกลักษณ์ เพียสา, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข

Thanyaphak Khomthatnitichayawas*, Akkaluck Pheasa, Apisit Somsrisuk

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author E-mail: Thanyaphak.bim@gmail.com

*Tel: 094-224-9953

S

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 แหล่ง 2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อยืนยันและเพิ่มเติมสาระสำคัญขององค์ประกอบ และ 3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ 5) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด 6) การใช้เทคโนโลยี และ 7) การแก้ปัญหา โดยองค์ประกอบทั้งหมดผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจากการสังเคราะห์เอกสารและการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ผลการประเมินในภาพรวม พบว่า องค์ประกอบดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 ขณะที่ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.01 สะท้อนให้เห็นว่า ทักษะชีวิตและอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษาให้สามารถดำรงชีวิต เรียนรู้ และเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม องค์ประกอบที่ค้นพบสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสังคมไทย

คำสำคัญ: ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน, ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม, การใช้เทคโนโลยี การแก้ปัญหา

Abstract

This research aimed to investigate the components of life and career skills among primary school students. The study employed a survey research design and was conducted in three

sequential stages. First, the researcher synthesized the components of students' life and career skills from relevant documents and previous studies obtained from seven academic sources. Second, in-depth interviews were conducted with five experts to validate, refine, and supplement the conceptual components identified from the document synthesis. Third, the appropriateness and feasibility of the identified components were assessed by five experts. The research instruments consisted of a document synthesis form, a semi-structured interview form, and a five-point Likert-scale questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the life and career skills of primary school students consisted of seven key components: 1) Flexibility and adaptability, 2) Initiative, 3) Social and cross-cultural skills, 4) Leadership and responsibility, 5) Productivity and accountability, 6) Technology use, and 7) Problem-Solving skills. Overall, all components were rated at the highest level in both appropriateness and feasibility. The overall appropriateness was at a very high level, with a mean of 4.82 and a standard deviation of 0.02, while the overall feasibility was also at a very high level, with a mean of 4.87 and a standard deviation of 0.01. In addition, the component receiving the highest ratings was social and cross-cultural skills, whereas productivity and accountability received the lowest ratings, although both remained at a very high level. The findings indicate that life and career skills are essential foundations for preparing primary school students to live, learn, and adapt effectively in the 21st century. The identified components may serve as a practical framework for curriculum development, instructional design, and learner development in ways that are responsive to school contexts and Thai society.

Keywords: Life and Career Skills of Students, Social and Cross-Cultural Skills, Technology Use Problem Solving

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่กับทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม (Partnership for 21st Century Skills, 2019); (OECD, 2018) โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีบริบททางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเฉพาะตัว เช่น การเกษตร การท่องเที่ยว และงานหัตถกรรม ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โรงเรียนขยายโอกาสจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่ผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวผู้เรียน ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการพัฒนาทักษะของนักเรียน (สิริศักดิ์ นิลเกตุ และคณะ, 2567) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน ส่งผลต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ทั้งด้านเวลาและทรัพยากร ขณะที่ พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ชี้ให้เห็นถึงปัญหาการขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงการขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน (พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์, 2566) แม้งานวิจัยดังกล่าวจะสะท้อนปัญหาและข้อจำกัดของโรงเรียนขยายโอกาสได้อย่างชัดเจน แต่ส่วนใหญ่ยังมุ่งศึกษาในด้านสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผล

ต่อคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก โดยยังขาดการศึกษาที่วิเคราะห์ “องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ” ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะ อีกทั้งยังไม่ปรากฏแนวทางเชิงองค์ประกอบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญและกำหนดองค์ประกอบเบื้องต้นที่สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้สำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ คำนิยาม และคำอธิบายของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยแต่ละแหล่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ยื่นขออนุญาตวิจัยในมนุษย์ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการคัดเลือกตามเกณฑ์คุณภาพ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความสอดคล้องกับประเด็นวิจัย และการเผยแพร่ในวารสารวิชาการหรือสถาบันที่เชื่อถือได้ จากนั้นบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบลงในแบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวทางของธีระนันต์ โมธรรม และคณะ ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล จำแนกหมวดหมู่ สังเคราะห์สาระสำคัญ และสรุปองค์ประกอบเบื้องต้น จากนั้นนำองค์ประกอบที่พบจากหลายแหล่งมาวิเคราะห์ร่วมกัน จัดกลุ่ม และจัดทำตารางสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อหาประเด็นร่วมที่สอดคล้องกัน (ธีระนันต์ โมธรรม และคณะ, 2566)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปของความถี่ทั้งหมด เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยในขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อประธานคณะกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไปใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และนัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนที่ 2 แต่ปฏิบัติงานอยู่ต่างพื้นที่

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา ก่อนปรับปรุงและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิล่วงหน้าประมาณ 5 - 7 วัน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะของแบบประเมิน และแนวทางการตอบแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยนำแบบประเมินไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาและตอบแบบประเมินภายใน 7 - 14 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบประเมินมาวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1. ผลการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 แหล่ง ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำมารวบรวมและจัดกลุ่มในตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกที่ความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีจำนวน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 2) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 3) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด 4) การเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม 5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ 6) การใช้เทคโนโลยี และ 7) การแก้ปัญหา

2. ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนมาจัดทำนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ พบว่า ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบไปด้วย องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ และมีพฤติกรรมบ่งชี้ 35 พฤติกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	ความสามารถของผู้เรียนที่ผสมผสานระหว่าง การรับรู้สัญญาณสังคม การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ การฟังเชิงลึก และการจัดการอารมณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ปรับตัว และสะท้อนตนเองในบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทั้งในมิติความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม	1. สามารถเข้าใจสัญญาณทางสังคมและความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง 2. สามารถสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น 3. สามารถฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ และสะท้อนความเข้าใจต่อมุมมองของผู้อื่นได้ 4. สามารถปรับตัวทางความคิดและพฤติกรรมให้เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่าง 5. สามารถสะท้อนตนเองเกี่ยวกับอคติ ความรู้ และทัศนคติของตนต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่
2. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	ความสามารถของผู้เรียนที่มี ความรับผิดชอบ คือ ผู้ที่ใช้ทักษะการสร้างวิสัยทัศน์และกระตุ้นผู้ตาม ควบคู่กับการตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการดูแลผลลัพธ์และผลกระทบต่องทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กร	1. สามารถสื่อสารและสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กรให้ทีมงานเข้าใจตรงกันและมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน 2. มีการใช้วิธีการกระตุ้นและสนับสนุนผู้ตามให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับงานที่ได้รับมอบหมาย 3. คำนึงถึงผลลัพธ์และผลกระทบต่องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ก่อนตัดสินใจเรื่องสำคัญ 4. สามารถจัดให้มีกลไกการรายงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใส และเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็น

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
3. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว	ความสามารถของผู้เรียนในการสังเกตและรับรู้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงวางแผนและปรับกลยุทธ์การคิดพฤติกรรม และวิธีการทำงาน ทดลองและเรียนรู้จากวิธีใหม่ สะท้อนตนเองเพื่อประเมินผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง	5. ยึดมั่นในคุณธรรมและจรรยาบรรณในการตัดสินใจและปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ร่วมกัน 1. สามารถสังเกตและรับรู้สภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว 2. เมื่อเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง สามารถวางแผนและปรับวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ 3. ทดลองวิธีการใหม่ ๆ เพื่อค้นหาวิธีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4. หลังจากทดลองแนวทางใหม่ ผู้เรียนสามารถสะท้อนตนเองเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์และเรียนรู้จากประสบการณ์ได้ 5. สามารถปรับตัวรับมือกับความท้าทาย โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือตัดสินใจเลือกแนวทางใหม่ได้อย่างเหมาะสม
4. ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง	ความสามารถของผู้เรียนทางพฤติกรรมและกระบวนการทางจิตใจ ที่สานระหว่างการริเริ่มเชิงรุกหรือการตั้งใจเริ่มลงมือทำกิจกรรม วางแผน/โครงการด้วยตนเองโดยไม่รอคำสั่ง กับกระบวนการวางแผน ตั้งเป้าหมาย ติดตามผล สะท้อนตนเอง	1. แสดงพฤติกรรมการริเริ่มดำเนินงานหรือกิจกรรมใหม่ ๆ จากการรับรู้ปัญหาหรือโอกาสด้วยตนเอง 2. สามารถคิดและเสนอแนวทาง วิธีการ หรือโครงการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานหรือแก้ไขปัญหา โดยไม่รอให้มีการร้องขอ 3. แสดงพฤติกรรมการริเริ่มดำเนินงานหรือกิจกรรมใหม่ ๆ จากการรับรู้ปัญหาหรือโอกาสด้วยตนเอง 4. ติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลการดำเนินงาน และปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง 5. สามารถวิเคราะห์ผลสำเร็จและข้อจำกัดของการดำเนินงานที่ตนเองริเริ่ม
5. การเพิ่มผลผลิตและรู้รับผิดชอบ	ความสามารถของผู้เรียนในการทำให้เกิดผลงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพถูกกำหนดด้วยตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีการบันทึกหลักฐานและรายงานผลอย่างครบถ้วน และใช้กลไกหรือเทคโนโลยีเพื่อเปิดเผยทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบ ย้อนกลับ และประเมินผลงานได้จริงในทุกขั้นตอนอย่างโปร่งใส	1. สามารถกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ 2. ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพจนเกิดผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา 3. มีการจัดเก็บข้อมูล หลักฐาน และรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ 4. มีการเผยแพร่ข้อมูลผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลได้ 5. แสดงความรับผิดชอบต่อผลงานเปิดรับการตรวจสอบและการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอน
6. การใช้เทคโนโลยี	ความสามารถของผู้เรียนในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล สื่อ และนวัตกรรมทางการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การสื่อสาร การประเมินผล และการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบท	1. เลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อ หรือนวัตกรรมทางการศึกษา ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา 2. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงรุกและการคิดของผู้เรียน

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
		3. ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล และประสานงานระหว่างครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ 4. ใช้เครื่องมือหรือระบบดิจิทัลในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 5. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล รายงานผล และพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ
7. การแก้ปัญหา	ความสามารถของผู้เรียนในการรับรู้ และวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ในการวางแผน เลือกแนวทาง และลงมือแก้ไขปัญหารวมทั้งประเมินและสะท้อนผลลัพธ์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้หรือการทำงานให้มีประสิทธิภาพ	1. สามารถสังเกต วิเคราะห์ และระบุประเด็นของปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ 2. ใช้ข้อมูล เหตุผล และหลักฐานในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาอย่างรอบด้าน 3. สามารถวางแผนและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยพิจารณาทางเลือกและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ 4. ลงมือดำเนินการแก้ปัญหตามแผนที่กำหนด พร้อมปรับวิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 5. ประเมินผลลัพธ์ของการแก้ปัญหาและสะท้อนบทเรียนที่ได้รับ เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนรู้หรือการทำงานครั้งต่อไป

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำผลการสังเคราะห์องค์ประกอบมาพัฒนาเป็นนิยามเชิงปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ แล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบดังกล่าว ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.96	0.09	มากที่สุด	4.92	0.11	มากที่สุด
2. ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	4.76	0.17	มากที่สุด	4.84	0.09	มากที่สุด
3. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว	4.84	0.09	มากที่สุด	4.80	0.20	มากที่สุด
4. การเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม	4.80	0.20	มากที่สุด	4.88	0.11	มากที่สุด
5. การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด	4.72	0.18	มากที่สุด	4.84	0.09	มากที่สุด
6. การใช้เทคโนโลยี	4.92	0.11	มากที่สุด	4.92	0.11	มากที่สุด
7. การแก้ปัญหา	4.88	0.18	มากที่สุด	4.96	0.09	มากที่สุด
รวม	4.82	0.15	มากที่สุด	4.87	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.02 ขณะเดียวกันความเป็นไปได้ขององค์ประกอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงที่สุด คือ ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การเพิ่มผลผลิตและการรับรู้ผิด โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ การเพิ่มผลผลิตและการรับรู้ผิด การใช้เทคโนโลยี และการแก้ปัญหา โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญมองว่าทักษะชีวิตและอาชีพเป็นสมรรถนะที่จำเป็นต่อผู้เรียนระดับประถมศึกษาในบริบทสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การที่ทุกองค์ประกอบได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด อาจสะท้อนข้อจำกัดบางประการของการประเมิน เช่น แนวโน้มการให้คะแนนในเชิงบวกของผู้เชี่ยวชาญ หรือการที่กรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว จึงทำให้การประเมินมีลักษณะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมากกว่า การแสดงความแตกต่างเชิงลึกของแต่ละองค์ประกอบ

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของ Partnership for 21st Century Skills และ OECD ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านการปรับตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยี และการแก้ปัญหา (Partnership for 21st Century Skills, 2019) แต่อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดดังกล่าวส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาจากบริบทสังคมตะวันตก ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากบริบทการศึกษาระดับประถมศึกษาของไทย ทั้งในด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนั้น การนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้ในสถานศึกษาควรพิจารณาความเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชนร่วมด้วย มิใช่นำมาใช้ในลักษณะเดียวกันทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้เรียนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การยอมรับความแตกต่าง และการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับกรอบ Partnership for 21st Century Skills ที่กำหนดให้ social and cross-cultural skills เป็นองค์ประกอบสำคัญของ life and career skills (Partnership for 21st Century Skills, 2019) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวอาจสะท้อนบริบททางสังคมในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ขณะเดียวกัน โรงเรียนระดับประถมศึกษาในบางพื้นที่อาจยังมีข้อจำกัดด้านโอกาสในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมอย่างแท้จริง จึงอาจทำให้การพัฒนาทักษะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ในระดับแนวคิดมากกว่าการปฏิบัติจริง

ในส่วนขององค์ประกอบด้านการใช้เทคโนโลยีและการแก้ปัญหา ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ Kalyani, L. K. และ Kivunja, C. ที่เสนอว่า เทคโนโลยีและการคิดแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Kalyani, L. K., 2024); (Kivunja, C., 2014) อย่างไรก็ตาม แม้ผู้เชี่ยวชาญจะเห็นความสำคัญของทักษะดังกล่าวในระดับสูง แต่ในทางปฏิบัติ โรงเรียนระดับประถมศึกษา

โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือโรงเรียนขนาดเล็ก อาจยังเผชิญข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี และความพร้อมของครู ส่งผลให้การพัฒนาทักษะด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในเด็กประถมศึกษาควรคำนึงควบคู่กับการปลูกฝังการรู้เท่าทันสื่อและการใช้อย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมในระยะยาวสำหรับองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ รวมถึงการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด ถึงแม้จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ และนพพร จันทรนำชู ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบและการทำงานอย่างมีเป้าหมาย แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบด้านการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น แม้ยังอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม ประเด็นดังกล่าวอาจสะท้อนว่า ทักษะด้านการบริหารจัดการตนเอง การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามช่วงวัย และอาจยังไม่ปรากฏเด่นชัดในผู้เรียนระดับประถมศึกษาเมื่อเทียบกับทักษะด้านสังคมหรือการปรับตัว (พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ และนพพร จันทรนำชู, 2565)

นอกจากนี้ ผลการวิจัย ที่พบว่า องค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกัน ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Vargas-Saritama, A. et al ที่อธิบายว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีได้ดำรงอยู่อย่างแยกส่วน แต่มีลักษณะเชื่อมโยงและส่งเสริมกัน (Vargas-Saritama, A. et al., 2024) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะทั้ง 7 ด้านให้เกิดขึ้นพร้อมกันในบริบทโรงเรียนประถมศึกษา อาจเป็นความท้าทายต่อครูและสถานศึกษา ทั้งในด้านเวลา หลักสูตร ภาระงาน และรูปแบบการวัดประเมินผล ดังนั้น การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจึงไม่ควรมุ่งเพียงการกำหนดองค์ประกอบเชิงนโยบายเท่านั้น แต่ควรพิจารณาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียนและศักยภาพของสถานศึกษาร่วมด้วย เพื่อให้การพัฒนาทักษะเหล่านี้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง

องค์ความรู้ใหม่

ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ รากฐานความสำเร็จของนักเรียนประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการวิเคราะห์และรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัด

ภาพที่ 1 องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพ ทั้ง 7 ด้าน มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงกับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส โดยเฉพาะในบริบทชนบทและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรทางการศึกษา องค์ความรู้ที่สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก หากมีกรอบแนวคิดและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) การแก้ปัญหา 4) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว 5) การเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม 6) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ และ 7) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิด โดยทุกองค์ประกอบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากสถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ชุมชน และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในปัจจุบัน ทั้งนี้ องค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพทั้ง 7 องค์ประกอบไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงวัยและบริบทของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกันออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไปควรมีการศึกษารูปแบบหรือแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นอื่น หรือในบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน รวมทั้งควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนให้เกิดผลอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีระนันต์ โมธรรม และคณะ. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(3), 77-92.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรรณธิดา เหล่าพวงศักดิ์ และนพพร จันทรรักษ์. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทย. วารสารวิจัยและนวัตกรรม สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร, 5(1), 88-100.
- พลวัฒน์ กลยาประสิทธิ์. (2566). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2564 - 2565) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิริศักดิ์ นิลเกตุ และคณะ. (2567). การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะอาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์. ใน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(10), 1817-1830.

- Kalyani, L. K. (2024). The Role of Technology in Education: Enhancing Learning Outcomes and 21st Century Skills. *International Journal of Scientific Research in Modern Science and Technology*, 8(2), 1-5.
- Kivunja, C. (2014). Innovative Pedagogies in Higher Education to Become Effective Teachers of 21st Century Skills: Unpacking the Learning and Innovations Skills Domain of the New Learning Paradigm. *International Journal of Higher Education*, 3(4), 37-48.
- OECD. (2018). Teacher practices. Retrieved January 24, 2025, from <https://shorturl.asia/IJzd1>
- Partnership for 21st Century Skills. (2019). Framework for 21st Century Learning Definitions. Partnership for 21st Century Skills. Retrieved January 24, 2025, from <https://shorturl.asia/xp1Li>
- Vargas-Saritama, A. et al. (2024). The Interrelationship Between 21st Century Skills That Enhance Graduate Employability. *The New Educational Review*, 78(1), 40-50.